

Sygn. akt V ACa 578/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Jadwiga Galas
Sędziowie :	SA Anna Tabak SA Olga Gornowicz-Owczarek (spr.)
Protokolant :	Barbara Knop

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K. (poprzednio (...) Spółce Akcyjnej w K.)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 11 lutego 2010 r., sygn. akt V GC 100/09

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 7.217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu;
2. nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Bielsku- Białej) kwotę 15.730 (piętnaście tysięcy siedemset trzydzieści) złotych tytułem opłaty od apelacji, od uiszczenia której pozwana była zwolniona;
3. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 26.530 (dwadzieścia sześć tysięcy pięćset trzydzieści) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Sygn. akt V ACa 578/12

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Spółka Akcyjna w K., domagała się zasądzenia na jej rzecz od (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty 315,593,61 zł wraz

z ustawowymi odsetkami oraz zwrotu kosztów procesu. Na uzasadnienie podała, że jej poprzednik prawny (...) Spółka Akcyjna w B. zawarła z pozwaną (działającą pod wcześniejszą firmą (...)) umowę o udostępnienie prawa drogi. Na podstawie tej umowy pozwana miała uiszczać określone w umowie kwoty (płatne miesięcznie) z tytułu udostępnienia jej prawa do drogi. Powódka dodała, że do końca 2008 roku współpraca stron układała się bez zarzutu, jednak od stycznia 2009 r. pozwana zaprzestała regulowania kwot wynikających z wystawionych na podstawie umowy faktur.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 20 października 2009 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej - Sąd Gospodarczy nakazał pozwanej, aby zapłaciła powodce dochodzoną pozwem kwotę wraz z odsetkami i kosztami procesu w terminie 14 dni albo wniosła w tym terminie sprzeciw.

Pozwana w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa zarzucając brak legitymacji biernej. Przyznała, że łączyła ją z poprzednikiem prawnym powódki umowa z dnia 20 listopada 2000 r. o udostępnienie prawa do drogi, na podstawie której pozwana uzyskała prawo do zamontowania urządzeń telekomunikacyjnych stanowiących jej własność na terenie i urządzeniach elektroenergetycznych stanowiących własność powódki, płacąc z tego tytułu miesięczne opłaty, z tym, że prawa i obowiązki z tej umowy zostały przeniesione na podmiot trzeci - (...) Sp. z o.o., która połączyła się z przedsiębiorstwem (...) i od 2007 r. występuje pod nazwą (...).

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej uwzględnił powództwo w całości.

Sąd Okręgowy ustalił, iż poprzedniczka prawna powódki zawarła w dniu 20 listopada 2000 r. z pozwaną umowę nr (...) o udostępnienie prawa drogi. Na podstawie tej umowy pozwana miała między innymi zamontować na terenach i na urządzeniach elektroenergetycznych, stanowiących własność powódki, urządzenia telekomunikacyjne wyspecyfikowane w załączniku do umowy, za co pozwana miała uiszczać określone w umowie kwoty, płatne miesięcznie wysokości określonej szczegółowo w umowie. Umowa określała zasady realizacji inwestycji, a także zasady rozliczeń, warunki płatności oraz szczegółowe zasady eksploatacji przedmiotu umowy. Umowa została zawarta na czas określony 15 lat, z możliwością jej przedłużenia na kolejne 5 lat. Ponadto w umowie strony postanowiły, że możliwe będzie dokonanie cesji praw przez pozwaną na rzecz osoby trzeciej z (...), która stanie się stroną umowy z chwilą dostarczenia powodce pisemnego oświadczenia pozwanej oraz wyrażenia pisemnej zgody przez powódkę.

W dniu 29 czerwca 2005 r. pozwana zawarła ze spółką (...) najpierw porozumienia w sprawie sprzedaży lub korzystania z w. ś., a następnie umowy sprzedaży w. ś.. W umowie sprzedaży, prócz przeniesienia na (...)własności w. ś., pozwana przeniosła na spółkę (...) prawa i obowiązki z umowy o prawo do drogi łączące ją z powódką z dniem 30 czerwca 2005 r., jednocześnie zobowiązała się uzyskać zgodę powódki na przeniesienie tych praw w terminie 30 dni od daty zawarcia umowy. Umowa została zawarta pod warunkiem zawieszającym uzyskania przez pozwaną zgody powódki na przeniesienie praw i obowiązków z umowy o prawo drogi. Objęte umową ś. zostały przekazane nabywcy.

Zarząd pozwanej złożył oświadczenie, w którym wyraził wolę zrzeczenia się wszelkich praw i obowiązków wynikających z umowy z powódką, w związku z zawartymi z (...)porozumieniami w sprawie sprzedaży ś..

W piśmie z dnia 30 września 2005 r. skierowanym przez członka zarządu powódki do Dyrektora Dystrybucji Oddziału powódki w B., poinformowano, że powódka wyraża zgodę na cesję pod warunkiem uzyskania oświadczenia woli od pozwanej, zbadania kondycji finansowej (...) Spółki z o.o. do bieżącego regulowania należnych opłat za prawo drogi, uzupełnienia aktualnego wypisu z rejestru KRS przez (...) oraz przyjęcia zasady trójstronnego podpisania „Zgody na cesję” w formie aneksu do obowiązującej umowy.

Opracowano Aneks nr (...) do umowy z dnia 20 listopada 2000 r., zawierający zgodę powódki na cesję przez pozwaną uprawnień wynikających z umowy na rzecz (...). Aneks podpisali przedstawiciele pozwanej oraz (...), natomiast nie podpisali go przedstawiciele powódki.

W dniu 20 stycznia 2006 r. zostało zawarte porozumienie, w którym zamieszczono postanowienie w sprawie przelewu na (...) Spółkę z o.o. praw i obowiązków wynikających z umowy o udostępnienie prawa drogi zawartej z powódką. Zawarto w nim również oświadczenie o wyrażeniu zgody przez powódkę na tę cesję. Porozumienie podpisali przedstawiciele pozwanej i powódki.

W związku z niepodpisaniem porozumienia przez (...)-(...) powódka wystawiała na pozwaną faktury dotyczące należności wynikających z umowy o prawo drogi. Pozwana dokonywała zapłaty, a następnie refakturowała je na (...), która uiszczala opłaty na rzecz powódki.

W tych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że strony łączyła umowa, z której wynikał obowiązek zapłaty miesięcznych świadczeń z tytułu udostępnienia prawa do drogi. Zakwalifikował ją jako umowę nienazwaną, zbliżoną w swej treści do służebności przesyłu, jak również zbliżoną do umowy najmu i zawartą zgodnie z zasadą swobody umów, wyrażoną w przepisie art. 351¹ k.c. Ponieważ pozwana nie kwestionowała wysokości roszczenia, ani też wymagalności poszczególnych wierzytelności objętych pozwem, istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy umowa ta nadal wiąże pozwaną z powódką, czy też - jak twierdzi pozwana - doszło do skutecznego wstąpienia w jej miejsce podmiotu trzeciego, Spółki (...). W ocenie Sądu Okręgowego, nie doszło do przeniesienia praw i obowiązków z umowy z dnia 20 listopada 2000 r. na Spółkę (...), a zatem stroną umowy pozostaje pozwana, która jest zobowiązana do zapłaty powódcę wynikających z umowy należności, w tym - żądań objętych pozwem.

Podkreślił Sąd Okręgowy, że z uwagi na charakter praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, do zmiany podmiotowej, polegającej na wstąpieniu w miejsce pozwanej podmiotu trzeciego, konieczne było zawarcie stosownego porozumienia, mocą którego podmiot wchodzący wchodziłby w prawa i obowiązki dotychczasowego podmiotu. Do takiej umowy „przeniesienia” pozycji strony stosunku umownego odpowiednie zastosowanie znajduje przepis art. 519 k.c.

Z powołanego przepisu wynika, że w sytuacji, gdy do przejęcia długu dochodzi skutek umowy dłużnika z osobą trzecią (tak jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie) wymagana jest zgoda wierzyciela, którego oświadczenie może być złożone którejkolwiek ze stron. Wprawdzie zaznaczył Sąd Okręgowy, że takie oświadczenie powódki, wyrażające zgodę na przejście praw i obowiązków wynikających z umowy o prawo drogi na rzecz (...) Sp. z o.o. zostało złożone w porozumieniu z dnia 20 stycznia 2006 r. w postaci oświadczenia o wyrażeniu zgody przez powódkę na „cesję”, to jednak stwierdził, że to porozumienie jedynie przedstawiciele pozwanej i powódki, wobec czego nie doprowadziło do skutecznego przeniesienia na (...)ogółu praw i obowiązków wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r. i to nie ze względu na użycie w oświadczeniu powódki w tym porozumieniu pojęcia „cesji” i „przelewu”, które nie są tożsame z przejęciem długu. Przede wszystkim stwierdził, że powódka wcześniej uzależniła skuteczność zgody na cesję warunkiem uzyskania oświadczenia woli od pozwanej, zbadania kondycji finansowej (...) Spółki z o.o., do bieżącego regulowania należtych opłat za prawo drogi, uzupełnienia aktualnego wypisu z rejestru KRS przez(...)i w szczególności - przyjęcia zasady trójstronnego podpisania „Zgody na cesję” w formie aneksu do obowiązującej umowy. Wprawdzie z powołanego wyżej przepisu art. 519 k.c. nie wynika taki obowiązek, przeciwnie - wystarczające jest oświadczenie wierzyciela złożone którejkolwiek ze stron, jednakże wierzyciel może uzależnić skuteczność przejęcia długu przez podmiot trzeci od jeszcze innych wymogów, co też uczynił. Bezspornym jest, że do podpisania takiego trójstronnego porozumienia nie doszło, gdyż porozumienie z dnia 20 stycznia 2006 r. zostało podpisane przez powódkę i pozwaną, zaś Aneks nr (...) do umowy z dnia 20 listopada 2000 r., nieopatrzony datą - przez pozwaną i (...), a zatem nie został spełniony jeden z warunków wierzyciela, od którego zależała skuteczność oświadczenia w przedmiocie wyrażenia zgody na przejście na (...)-(...) (obecnie (...)) praw i obowiązków pozwanej, wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r.

W świetle powyższych rozważań marginalne jedynie znaczenie ma postawa samej pozwanej, która - pomimo zawarcia wspomnianego porozumienia z dnia 20 stycznia 2006 r. - w dalszym ciągu realizowała swe zobowiązania względem powódki wynikające z umowy

o prawo drogi do końca 2008 r., a następnie rozliczała się - na zasadzie wzajemnego porozumienia - ze Spółką (...). Oznacza to, iż także dla pozwanej było oczywistym, że nie doszło do skutecznego wstąpienia Spółki (...) do umowy o prawo drogi w miejsce pozwanej.

Mając na względzie postanowienia umowy łączącej strony, art. 353 i 481 § 1 k.c. Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo w całości. Rozstrzygnięcie o kosztach oparto na przepisach art. 98 i 99 k.p.c.

Wyrok ten zaskarżyła pozwana wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania po przeprowadzeniu dowodów pominiętych przez Sąd Okręgowy. Rozstrzygnięciu pozwana zarzuciła nierozpoznanie istoty sprawy; naruszenie przepisów procesowych, a to art. 227 w zw. z art. 217 § 2 k.p.c. przez bezpodstawne oddalenie wniosków dowodowych zawartych w sprzeciwie od nakazu zapłaty; 233 § 1 k.p.c. przez pominięcie przy ocenie okoliczności dotyczących sprzedaży i korzystania ze ś. oraz przyczyn niepodpisania trójstronnego porozumienia w formie aneksu do umowy o prawo o drogę, art. 229 k.p.c., że uzyskanie zgody nie doprowadziło do przejścia praw i obowiązków pozwanego z umowy ze względu na niepodpisanie trójstronnego porozumienia; naruszenie prawa materialnego a to przepisów art. 519 i 353¹ k.c.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2010 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację w myśl art. 385 k.p.c. i zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.400 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i uznał, że Sąd pierwszej instancji nie przekroczył granic swobodnej oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów (art. 233 k.p.c.).

Za błędne uznał stanowisko o nierozpoznanii istoty sprawy (art. 383 § 4 kp.c.), a także zaznaczył, że Sąd Okręgowy nie pominął kwestii sposobu rozliczenia pomiędzy pozwaną a (...) Sp. z o.o., a jedynie wskazał, że ma ona znaczenie drugorzędne. Sąd Okręgowy wziął także pod uwagę, że w porozumieniu z dnia 20 stycznia 2006 r. powódka wyraziła zgodę na przejście praw i obowiązków na podmiot trzeci, jednak przychylił się do stanowiska, iż oświadczenie to nie odniosło skutku wobec niepodpisania go przez podmiot trzeci.

Nie uwzględnił Sąd Apelacyjny zarzutów apelacji o nieuzasadnionym oddaleniu wniosków dowodowych pozwanej, gdyż stwierdził, że powołane one zostały na okoliczności wykazane niekwestionowanymi dokumentami (art. 227 k.p.c.), a także, że oświadczenia woli, których spór dotyczył wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności (art. 522 k.c.), co pociągnęło za sobą ograniczenia dowodowe (art. 247 k.p.c.).

Przychylił się Sąd Apelacyjny do uwagi Sądu Okręgowego, że ze stanowiska pozwanej oraz z zachowania się samych stron wynikało, iż niesporny był fakt co do wymogu podpisania trójstronnego aneksu w celu zmiany strony umowy.

Przyjmując zatem za własne ustalenia Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny dodatkowo odniósł się do zarzutu braku legitymacji biernej poprzez podkreślenie, że w umowie zawartej przez pozwaną z (...) spółką z o.o. z dnia 29 czerwca 2005 r. dotyczącej sprzedaży w. ś., w pkt 3 ust. 3.1 i 3.2 strony tej umowy postanowiły, że z dniem 30 czerwca 2005 r. pozwana przenosi na rzecz (...)-(...), a (...)-(...) przejmuje prawa i obowiązki wynikające z umowy zawartej przez pozwaną z (...) S.A. dnia 20 listopada 2000 r., a pozwana zobowiązuje się uzyskać zgodę od (...) S.A. na przeniesienie praw i obowiązków z umowy w terminie 30 dni od zawarcia umowy. Umowa ta w tej części miała charakter umowy cesji praw (art. 509 k.c.) i przejęcia długu, o której mowa w art. 519 § 2 k.c. (umowa między dłużnikiem a osobą trzecią), dla skuteczności której wymagana była zgoda wierzyciela wyrażona w formie pisemnej pod rygorem nieważności (art. 522 k.c.). Ponieważ umowa przejścia praw i obowiązków stanowiąca element innej umowy (sprzedaży w. ś.) została zawarta

29 czerwca 2005 r., przewidziany w pkt 3.2 tej umowy 30 dniowy termin dla uzyskania zgody wierzyciela, upłynął z dniem 29 lipca 2005 r.

Niewątpliwie jest, że takowa zgoda w tym terminie nie została wyrażona.

Zgodnie zaś z pkt 7 ust. 1 umowy z 29 czerwca 2005 r. strony tej umowy postanowiły, że umowa ta wchodziła w życie pod warunkiem zawieszającym uzyskania w terminie zgody,

o której mowa w pkt 3.2 umowy tj. zgody (...) S.A. na przeniesienie praw i obowiązków. Jednocześnie w pkt 7.4 umowy z 29.06.2005 r. postanowiono, że wszelkie jej zmiany wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności. Przeniesienie praw

i obowiązków pozwanej na rzecz podmiotu trzeciego ((...)-(...)) obwarowane w zakresie skuteczności co do przejścia długu normatywnym wymogiem uzyskania zgody wierzyciela w odpowiedniej formie tzw. warunek prawny (art. 519 § 2 i 522 k.c.), zostało nadto obwarowane przez strony tej umowy dodatkowym wymogiem co do terminu uzyskania tejże zgody (art. 89 w zw. z art. 116 § 1 k.c.), zatem brak takowej w umówionym terminie powoduje, że stosunek prawny zbycia praw i obowiązków z umowy z dnia 21 XI 2000 r. nie wszedł w życie, nie wywołał skutków prawnych.

Zaznaczył Sąd Apelacyjny, że z materiału sprawy wynikało, że w późniejszym okresie podejmowane były kolejne działania w kierunku doprowadzenia do przeniesienia praw i obowiązków pozwanej z umowy łączącej ją z powódką, na co wskazuje pismo reprezentanta powódki z 30 września 2005 r. oświadczenie woli sporządzone przez pozwaną i (...) sp. z o.o., jak i sporządzenie aneksu do umowy z 20 listopada 2000 r., zatytułowanego „Zgoda na cesję” w dniu 30 września 2005 r., a następnie porozumienia z 20 stycznia 2006 r. Za trafny Sąd Apelacyjny przyjął wniosek Sądu Okręgowego, że pomiędzy stronami doszło do uzgodnienia, iż wstąpienie spółki (...) do umowy z 20 listopada 2000 r. wymaga formy trójstronnego porozumienia, co pozwana przyznała w sprzeciwie, odwołując się do pisma powódki z 30 września 2005 r. i realizacji wynikających zeń wymogów. Oceny tej nie podważa odwoływanie się skarżącej do wewnętrznego charakteru pisma z 30 września 2005 r. sygnowanego przez członka zarządu powódki, a skierowanego do jej oddziału w B., gdy bezpośrednio działania, kontakty z pozwaną w kwestii przeniesienia praw

i obowiązków, podejmowane były poprzez oddział powódki w B.. Niewątpliwie pismo to stanowiło dyspozycje zarządu dla osób kierujących oddziałem spółki w B. co do warunków wyrażenia zgody na zmianę strony umowy. Nie można zaś pomijać, że jego treść została przekazana przez reprezentantów oddziału powódki, stronie pozwanej, jak i znana była spółce (...), o czym świadczy nie tylko fakt przedłożenia tego pisma przez pozwaną jako dowodu wyrażenia zgody, powoływanie się na jego realizację, ale i faktycznie podejmowane przez pozwaną, jak i spółkę (...) działania w kierunku spełnienia wymogów tego pisma, o czym świadczy dokument oświadczenia woli, jak i projekt aneksu nr (...) do umowy. Za stanowiskiem Sądu I instancji, że strony przyjęły formę trójstronnie podpisanego porozumienia, aneksu do umowy co do przeniesienia praw i obowiązków przemawiają również i późniejsze działania stron, sporządzenie trójstronnego porozumienia z 20 stycznia 2006 r., zawierającego oświadczenie w przedmiocie przelewu przez pozwaną z dniem 1 lutego 2006 r. praw i obowiązków z umowy o udostępnienie prawa do drogi, na rzecz przejmującego (...)-(...), a który z kolei z dniem 1 lutego 2006 r. miał przejąć te prawa i obowiązki, a które to porozumienie nie zostało jednak podpisane przez przejmującego, (...) spółkę z o.o. O tym, że taka forma była przez strony uzgodniona i tylko przy jej zachowaniu miało dojść do przeniesienia praw i obowiązków, w jej granicach tylko miało znaczenie oświadczenie wyrażone przez powódkę w § 3 porozumienia, świadczy też dalsze zachowanie stron, dokonywane rozliczenia z tytułu umowy o udostępnienie drogi pomiędzy stronami, jak i pismo (...)-(...) z 7 grudnia 2006 r., wskazujące na przyjęty sposób rozliczeń z pozwaną „wobec braku podpisanej umowy cesji”.

Przy zachowaniu tej tylko formy znaczenie miałaby zgoda powódki zawarta w porozumieniu z 20 stycznia 2006 r., która nie może być traktowana jako skutecznie udzielona w oderwaniu od przyjętej przez strony konstrukcji umowy trójstronnej, w odniesieniu do wcześniejszych działań pozwanej i (...)-(...), składanych przez nie oświadczeń. Faktyczne działania pozwanej i (...)-(...) wskazują, że podmioty te były świadome i akceptowały, kiedy i w jaki sposób, a to przy zachowaniu określonej formy trójstronnej, będzie wyrażona przez powódkę zgoda na cesję zwłaszcza, że same podpisywały 30 września 2005 r. trójstronny aneks, co nie odniosło skutku wobec niepodpisania go przez powódkę. Zgoda udzielona przez powódkę w treści porozumienia z 20 stycznia 2006 r., została udzielona li tylko w jego granicach, nie może być zaś przenoszona na wcześniejsze oświadczenia pomiędzy (...)-(...) a pozwaną, a to zawarte w aneksie nr (...) (niepodpisanym przez powódkę) i oświadczeniu bez daty podpisanym przez te strony, a w którym pozwana zrzeka się wszystkich praw i obowiązków wynikających z umowy z 20 listopada 2000 r. w związku z podpisaniem porozumienia w przedmiocie sprzedaży ś.. Na gruncie regulacji art. 519 § 2 k.c. zgoda wierzyciel, od której uzależniona jest skuteczność przejścia długu, wywiera skutki ex tunc. Tymczasem sama treść porozumienia z

20 stycznia 2006 r. wskazuje, że zawarte w § 3 oświadczenie powódki nie odnosi się do ewentualnych wcześniejszych działań pozwanej i (...)-(...) co do przejścia praw i obowiązków, ale do czynności prawnej przeniesienia dokonanej przez te strony dopiero przedmiotowym porozumieniem ze skutecznością z dniem 1 lutego 2006 r. (§ 1 i 2 porozumienia). Porozumienie to, jak i wyrażona w nim zgoda powódki nie odniosły skutku wobec jego niepodpisania przez (...) spółkę z o.o.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach, pełnomocnik pozwanej zarzucił naruszenie art. 116 w związku z art. 89 k.c. art. 65 w związku z punktem 3.2 i 5.4 umów sprzedaży z dnia 29 czerwca 2005 r., art. 38, art. 39 k.c. art. 66, art. 70, art. 77 § 1, art. 65, art. 78 § 1 k.c. i art. 385 k.p.c. Powołując się na te podstawy, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania albo „o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i wydanie orzeczenia reformatoryjnego”.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2012 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy stwierdził, iż istotą sprawy jest zmiana strony umowy z dnia 20 listopada 2000 r.

Zaznaczył, że prawu polskiemu nie jest znana jako instytucja normatywna umowna zmiany strony. Dlatego zmiany całej strony zobowiązania wzajemnego można dokonać w drodze przelewu wierzytelności (art. 509 k.c.) i przejęcia długu (art. 519 k.c.). Jest przy tym obojętne, czy nastąpi to w ramach jednej złożonej czynności, czy sukcesywnie. Konieczne jest natomiast, aby czynności prawne stron zawierały elementy niezbędne dla obu tych instytucji.

Sąd odwoławczy, oceniając kwestię skuteczności zmiany strony umowy z dnia 20 listopada 2000 r., dokonanej umowami z dnia 29 czerwca 2005 r., uznał, że nie doszło do niej, ponieważ nie zostało spełnione wymaganie w postaci trójstronnego porozumienia, o którym mowa w piśmie z dnia 30 września 2005 r., będące rezultatem zmiany umowy z dnia 20 listopada 2000 r. Jednak Sąd Najwyższy uznał, że kwestionując skuteczność zmiany umowy z dnia 20 listopada 2000 r. w zakresie przyjęcia formuły trójstronnego porozumienia jako formy wyrażenia zgody na przejęcie długu, skarżący trafnie zarzucił, że uszło uwagi Sądu, iż w § 10 umowy z dnia 20 listopada 2000 r. strony zastrzegły pisemną zmianę umowy pod rygorem nieważności. Tymczasem Sąd, stwierdzając skuteczność dokonania omawianej zmiany umowy, w ogóle nie odniósł się do określonej w przytoczonym w paragrafie umowy formy zmiany umowy. Kwestia, czy doszło do zmiany umowy w zakresie przyjęcia formuły trójstronnego porozumienia jako formy wyrażenia zgody na przejęcie długu ma natomiast istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem wykluczenie dokonania omawianej zmiany umowy oznaczałoby, że spełnienie wymagania wyrażenia zgody przez wierzyciela na przejęcie długu podlegałoby ocenie - wobec nieuregulowania tej kwestii w umowie - na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego, uzupełniających zgodnie z art. 56 k.c. treść umowy z dnia 20 listopada 2000 r. W tej sytuacji Sąd Najwyższy uznał, że doszło do naruszenia art. 77 § 1 k.c. W okolicznościach sprawy wykluczona jest zwłaszcza możliwość wyrażenia konkludentnie oświadczeń woli co do zmiany umowy, na co zdają się wskazywać wywody Sądu akcentujące zachowanie stron procesu i spółki (...), mające świadczyć o złożeniu oświadczeń woli w zakresie przyjęcia formuły trójstronnego porozumienia.

Z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, że w dniu 30 września 2005 r. członek zarządu powódki skierował do jej oddziału w B. pismo, w którym zgodę na przejęcie długu przez spółkę (...) uzależnił od przyjęcia m.in. formuły trójstronnego porozumienia jako formy wyrażenia zgody na przejęcie długu. Sąd Najwyższy za trafny jednak uznał zarzut skarżącej, że oświadczenie zawarte w przytoczonym piśmie zostało złożone przez jednego członka wieloosobowego zarządu powódki. Niezbędna była zatem ocena skuteczności tego oświadczenia z punktu widzenia obowiązujących w powodowej spółce zasad składania oświadczeń przez członków zarządu w imieniu spółki. Ocena tego oświadczenia nie może także pomijać faktu, że zostało ono zawarte w piśmie skierowanym do dyrektora oddziału powódki, a nie do pozwanej i spółki (...). Potrzeba oceny skuteczności wspomnianego oświadczenia woli zachodzi niezależnie od próby uznawania zawarcia porozumienia co do przyjęcia formuły trójstronnego wyrażenia zgody na przejęcie długu w drodze faktów konkludentnych. Pojęcie czynności prawnej dokonanej przez fakty konkludentne odnosi się bowiem tylko do formy (sposobu) wyrażenia woli. Inną zupełnie kwestią jest natomiast to, czy oświadczenie

woli (w tym również wyrażone w formie konkludentnej) pochodzi od osoby, która oświadczenie takie może skutecznie złożyć. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 38 k.c. i przyjął, że oświadczenie zawarte w piśmie z dnia 30 września 2005 r. zostało złożone przez osobę prawną - powodową spółkę działającą przez jej organ w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie.

Sąd Apelacyjny uznał, powołując się na zawarte w punktach 3.1, 3.2, 7.1 i 7.4 postanowienia umów sprzedaży z dnia 29 czerwca 2005 r., że przewidziana w umowie z dnia 20 listopada 2000 r. możliwość zmiany strony tej umowy nie nastąpiła, ponieważ zawarte w umowach sprzedaży z dnia 29 czerwca 2005 r. postanowienia o przeniesieniu praw i obowiązków wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r., z powodu niezyskania przez pozwaną w terminie określonym w pkt 3.2 tych umów (30 dni od ich zawarcia) zgody wierzyciela, nie weszły w życie, nie wywołały skutków prawnych. Sąd Najwyższy podzielił jednak zarzut skarżącej, że pominął on postanowienie zawarte w punkcie 5.4 umów sprzedaży z dnia 29 września 2005 r., w którym strony uregulowały skutki nieprzeniesienia prawa drogi, o którym mowa punkcie 1.3 wymienionych umów, w terminie wskazanym w punkcie 3.1 wymienionych umów lub niewyrażenia przez powodową spółkę zgody na to przeniesienie w ten sposób, że przyznały spółce (...) prawo do odstąpienia od tych umów w oznaczonym terminie. W tej wykładni umów sprzedaży z dnia 29 kwietnia 2005 r. w omanionym zakresie została dokonana z naruszeniem art. 65 k.c, w związku z punktami 3.2 i 5.4 tych umów, bowiem w wypadku przyjęcia, że niezyskanie przez pozwaną zgody powódki na przejęcie praw i obowiązków wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r. w oznaczonym terminie spowodowało, że umowy w tym zakresie nie weszły w życie, pozbawione byłyby sensu postanowienia umów przyznające spółce (...) prawo do odstąpienia od tych umów. Wykładnia poszczególnych postanowień umowy wymaga uwzględnienia całego kontekstu oraz związków między postanowieniami umowy, nie można zatem przyjąć takiego znaczenia interpretowanego postanowienia, które pozostawałoby w sprzeczności z pozostałymi postanowieniami umowy.

Sąd Najwyższy stwierdził nadto, że pogłębionej analizy wymaga także kwalifikacja terminów przewidzianych w punktach 3.2 umów sprzedaży z dnia 29 września 2005 r., uznanych przez Sąd Apelacyjny za zastrzeżenie w rozumieniu art. 116 k.c. terminu odnoszącego się wprost do skutków czynności prawnej „przeniesienia praw i obowiązków wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r.” Tymczasem z brzmienia zawartych w przytoczonych punktach umów postanowień wynika, że określony w nich termin dotyczy uzyskania przez pozwaną zgody powódki na dokonanie wspomnianej czynności prawnej. Z tych postanowień nie wynika zaś wprost, aby był to także termin do wyrażenia zgody przez wierzyciela na przejęcie długu. W tej sytuacji Sąd Najwyższy uznał, że Sąd Apelacyjny z naruszeniem art. 116 w związku z art. 89 i art. 65 k.c. w związku z art. 3.2 umów sprzedaży z dnia 29 września 2005 r. uznał, że uzyskanie zgody powódki na przejęcie długu zostało obwarowane terminem w rozumieniu art. 116 k.c. Nie można wykluczyć, że ze względu na sposób sformułowania postanowień zawartych w punktach 3.2 umów sprzedaży z dnia 29 czerwca 2005 r. bezskuteczny upływ przewidzianych w nich terminów mógłby stanowić jedynie podstawę do odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanej z tytułu nienależytego wykonania umów.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

Po wydaniu orzeczenia przez Sąd Najwyższy strona powodowa podtrzymała żądanie pozwu.

Sąd Apelacyjny ponownie rozpoznający apelację strony pozwanej zważył, co następuje:

Zarzuty natury procesowej nie zasługują na uwzględnienie.

Podkreślenia wymaga, iż Sąd pierwszej instancji odniósł się do wszystkich zgłoszonych w toku postępowania przez strony dowodów i ocenił ich wiarygodność.

Oceniając wiarygodność przeprowadzonych dowodów Sąd Okręgowy nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów określonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Za chybione należało uznać zarzuty apelującego dotyczące prawidłowości poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia

10 czerwca 1999r. (sygn. akt II UKN 685/98) ramy swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Błąd w ustaleniach faktycznych następuje, gdy zachodzi dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie a konkluzją, do której dochodzi sąd na skutek przeinaczenia dowodu oraz wszelkich wypadków wadliwości wynikających z naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten byłby naruszony, gdy ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego wnioskowania. Tak rozumianego zarzutu sprzeczności ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego Sądowi pierwszej instancji w niniejszej sprawie skutecznie zarzucić nie można.

Nie można podzielić zarzutu nierozpoznania istoty sprawy, o czym można mówić wyłącznie wtedy, gdy sąd nie zbadał materialnej podstawy żądania pozwu albo merytorycznych zarzutów pozwanego. Ma to miejsce wtedy, gdy sąd nie orzekł o przedmiocie sporu, a z taką sytuacją nie mamy do czynienia w tym przypadku. Oceny, czy sąd rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia z uwzględnieniem merytorycznych zarzutów pozwanego. Wbrew stanowisku skarżącej Sąd I instancji zbadał materialnoprawną podstawę roszczenia rozpoznając spór pomiędzy stronami. Inną natomiast kwestią jest, czy z prawidłowo ustalonych faktów Sąd Okręgowy wyciągnął słuszne wnioski natury prawnej dążąc do rozstrzygnięcia, czy po stronie pozwanej występuje legitymacja bierna. Ewentualne wady postępowania wyjaśniającego, dowodowego, czy w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych nie dają podstaw do kwalifikacji sprawy jako nierozpoznanej co do istoty w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Przychylić należy się także do stanowiska Sądu Okręgowego, iż przeprowadzenie dowodów z zeznań świadków wskazanych w sprzeciwie było zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 217 k.p.c.). W sytuacji bowiem, gdy okoliczności, które mają zostać wykazane pominiętymi środkami dowodowymi, zostały już, zgodnie z tezą wnioskującego, wykazane za pomocą innego materiału dowodowego, za bezprzedmiotowe i przedłużające postępowanie sądowe należy uznać dalsze dowodzenie tych samych faktów za pomocą kolejnych dowodów. Słusznie zaznaczył Sąd Okręgowy, że schemat działania pozwanej polegał na tym, że na poszczególne okoliczności faktyczne podnoszone w sprzeciwie pozwana wnioskowała dowody z dokumentów, a ponadto z zeznań świadków. W sytuacji zatem, gdy Sąd I instancji przeprowadził dowody z wszystkich zawnioskowanych przez pozwaną dokumentów, których treść nie była kwestionowana przez powódkę, zbędne było dodatkowe ich dowodzenie za pomocą innych środków. Dodać należy, że kwestią sporną było to, czy doszło do zwolnienia z długu wobec powódki pozwanej, skutkiem jego przejęcia przez osobę trzecią. W stanie faktycznym sprawy rozpatrywać to należy przy uwzględnieniu regulacji art. 519 § 2 k.c., co z kolei prowadzi do art. 522 k.c. wymagającego, aby umowa o przejęcie długu była zawarta pod rygorem nieważności na piśmie. To samo dotyczy zgody wierzyciela na przejęcie długu. Ta regulacja wymuszająca określoną formę dla wyrażenia oświadczenia woli w kwestii przejęcia długu, pociąga za sobą procesowe ograniczenia dowodowe (art. 247 k.p.c.). Zatem istotne okoliczności mające znaczenie w sprawie w odniesieniu do kwestii legitymacji biernej mogła być dowodzona tylko poprzez dokumenty, stanowiące podstawę ustaleń, czy doszło do przejęcia długu w wymaganej formie.

Z tych samych powodów nie można zarzucić Sądowi Okręgowemu, że nie nadał szczególnego znaczenia okolicznościom towarzyszącym podpisywaniu umów, przyczyn braku zawarcia trójstronnego porozumienia i faktowi korzystania przez (...) Sp. z o.o. z prawa drogi, gdyż szczególnego znaczenia nabierają jedynie złożone przez osoby prawne oświadczenia woli w formie pisemnej. Do zmiany strony umowy nie mogło bowiem dojść w sposób konkludentny, o czym będzie mowa poniżej, wobec czego same zachowania podmiotów nie nabiorą znaczenia prawnego. Nadto wskazywany w apelacji system rozliczeń z tytułu udostępnienia prawa do drogi, przebiegający między stronami bez zastrzeżeń do końca 2008 r., jak i fakt przekazania przez pozwaną w oparciu o łączące je relacje na spółką (...) s.i. korzystania przez tę firmę z prawa drogi, wynikają podobnie, jak i inne okoliczności, na które wnioskowani byli świadkowie, z dokumentów dołączonych do sprzeciwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana zawarła sformułowanie: „Uzyskanie zgody powoda w dniu 30 września 2005 r. nie doprowadziło do przejścia praw i obowiązków pozwanego wynikających z umowy o prawo do drogi ze

względu na niepodpisanie trójstronnego porozumienia tj. zgody na cesję w formie aneksu do obowiązującej umowy o prawo do drogi, którego podpisania ta zgoda wymagała”. Wbrew stanowisku skarżącej, Sąd Okręgowy nie przyjął, że niesporne było, iż nie doszło do przejścia praw i obowiązków, ale z tego twierdzenia pozwanej wywiódł wniosek niesporności faktu co do wymogu podpisania trójstronnego aneksu do umowy jako formy przejścia. Wyrażenie takiego stanowiska przez pozwaną nie zwalniało jednak Sądu Okręgowego od oceny konieczności podpisania takiego aneksu dla wywołania skutku zmiany strony umowy w świetle obowiązujących norm prawnych.

Odnosząc się natomiast do naruszeń prawa materialnego i kierując się wykładnią poczynioną przez Sąd Najwyższy należy stwierdzić, iż:

Istotą sporu jest ustalenie, czy doszło do zmiany strony umowy z dnia 20 listopada 2000 r., przy czym pozwana, jako pierwotnie zawierająca umowę z poprzednikiem prawnym powódki, miałyby „wystąpić” z umowy, a prawa i obowiązki z niej wynikające miałyby przejść na (...) Sp. z o.o.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy, polskiemu prawu nie jest znana jako instytucja normatywna umowna zmiana strony. Aby do niej doszło niezbędne jest dokonanie przelewu wierzytelności (art. 509 k.c.) i przejęcie długu (art. 519 k.c.), przy czym może to nastąpić w ramach jednej złożonej czynności lub sukcesywnie, byleby czynności prawne stron zawierały elementy niezbędne dla obu tych instytucji.

Podstawą poprzednich orzeczeń było przyjęcie konieczności zawarcia wszystkich niezbędnych elementów przelewu wierzytelności i przejęcia długu w trójstronnym aneksie do umowy z dnia 20 listopada 2000 r. Wymóg zawarcia takiego aneksu nie wynikał wprost z umowy, a wręcz przeciwnie, strony przewidziały, że do takiej „zmiany strony umowy” może dojść poprzez pisemne oświadczenie pozwanej i pisemną zgodę powódki (§ 9 umowy). Sąd Najwyższy uznał za zasadny zarzut pozwanej, że w § 10 umowy strony zastrzegły pisemną zmianę umowy pod rygorem nieważności, co nie pozostaje bez wpływu na ocenę skuteczności wprowadzenia wymogu zawarcia trójstronnego porozumienia. W takim przypadku konkludentne wyrażenie woli co do zmiany umowy jest wykluczone. Nieistotne zatem z tego punktu widzenia są zachowania stron i osoby trzeciej zmierzające w efekcie do skonstruowania takiego aneksu, skoro nie budzi wątpliwości, że w efekcie takiej umowy w formie pisemnej wszystkie trzy podmioty nie zawarły.

Nie sposób także uznać, że wymóg formuły trójstronnego porozumienia powstał na skutek wystosowania pisma z dnia 30 września 2005 r. przez jednego członka zarządu powódki do dyrektora oddziału w B. z trzech zasadniczych powodów. Po pierwsze, pismo to nie mogło wprowadzić skutecznie zmian do umowy z dnia 20 listopada 2000 r. w zakresie sposobu dokonania przekształceń podmiotowych tej umowy ze względu na brak zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności dla oświadczeń obu stron umowy, a nie wyłącznie jednej. Po drugie, co znalazło wyraz w uwzględnieniu zarzutu składającej skargę kasacyjną pozwanej, pisma tego nie sposób traktować jako oświadczenie woli powódki będącej osobą prawną, gdyż nie zostało sygnowane przez jej zarząd zgodnie z reprezentacją przyjętą w statucie. Z odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego powodowej spółki wynika, że spółka, także na dzień sporządzenia tego pisma, reprezentowana była przez zarząd, którego oświadczenia woli miały być składane przez dwóch członków zarządu albo jednego członka zarządu łącznie prokurentem (k. 85 verte akt). Wobec tego nie sposób było przyjąć, że pismo zostało złożone przez organ powodowej osoby prawnej (art. 38 k.c.). Po trzecie, co również zostało podkreślone przez Sąd Najwyższy, pismo to nie zostało skierowane do pozwanej ani podmiotu trzeciego, stąd nie można przyjąć, że, nawet gdyby zawierało oświadczenie woli powodowej spółki, to zostałoby złożone innej osobie (art. 61 k.c.). W tej sytuacji należało przyjąć, iż nie doszło do takiej zmiany umowy z dnia 20 listopada 2000 r., która nakładałaby konieczność zawarcia trójstronnego porozumienia w celu zmiany strony umowy.

Wobec tego skuteczność przekształcenia stron umowy musi być rozpatrzona według zasad ogólnych, czyli spełnienia wymagań art. 509 i art. 519 k.c., a także § 9 umowy, choć warunki zapisu umownego (pisemne oświadczenie pozwanej i pisemna zgoda powódki) zawierają się w przesłankach powołanych norm prawnych.

Przepis art. 509 k.c. wymaga zawarcia umowy o przelewie wierzytelności pomiędzy wierzycielem (powódką) a nabywcą wierzytelności (osobą trzecią – (...) Sp. z o.o.), zgoda dłużnika (pозwanej) jest zbędna, a forma pisemna umowy została zastrzeżona tylko dla celów dowodowych.

Przepis art. 519 k.c. wymaga zawarcia umowy między dłużnikiem (pозwaną) a osobą trzecią ((...) Sp. z o.o.), a także zgody wierzyciela (powódki) skierowanej do którejkolwiek stron, przy czym wszystkie oświadczenia woli muszą być wyrażone w formie pisemnej pod rygorem nieważności. W okolicznościach niniejszej sprawy mowa może być wyłącznie o tej formie przejęcia długu, gdyż wyłącznie na taki sposób strona pozwana się powołuje.

Jednocześnie podkreślić należy, że zawarcie umowy nie musi polegać na jednoczesnym złożeniu oświadczenia woli przez obie strony (art. 70 k.c.), a forma pisemna zostaje zachowana, jeżeli każda ze stron złoży dokument z własnoręcznym podpisem, zawierający określone oświadczenie woli (art. 78 k.c.).

Szczególne kontrowersje wzbudziła umowa pozwanej z (...) Sp. z o.o. z dnia 29 czerwca 2005 r., która stała się także przedmiotem zarzutów skargi kasacyjnej uwzględnionej przez Sąd Najwyższy. W sferze zainteresowania niniejszego postępowania pozostaje przede wszystkim zapis punktu 3, w którym pozwana (dłużnik) przenosi na rzecz osoby trzeciej ((...) Sp. z o.o.), a osoba trzecia przejmuje, prawa i obowiązki wynikające z umowy z dnia 20 listopada 2000 r. Oświadczenia woli są złożone w formie pisemnej. Tym samym spełniona została przesłanka przejęcia długu w postaci umowy dłużnika i osobą trzecią (art. 519 k.c.).

W tym samym postanowieniu umownym pozwana zobowiązała się wobec osoby trzeciej do uzyskania zgody powódki (poprzednika prawnego) na przeniesienie praw i obowiązków w terminie 30 dnia od dnia podpisania umowy. Termin ten następnie został umownie przedłużony do 30 września 2005 r. Zgoda taka, i to formie pisemnej, była niezbędna dla skuteczności przejęcia długu. Jak podkreślił Sąd Najwyższy, z brzmienia postanowienia wynika, że „określony w nim termin dotyczy uzyskania przez pozwaną zgody powódki na dokonanie wspomnianej czynności prawnej.” Brak natomiast jest jakichkolwiek podstaw w materiale dowodowym, aby przyjąć, że strony tej umowy uzależniły trwałość umowy od wyrażenia zgody przez powódkę w tym terminie. W sytuacji, gdy strona stoi na stanowisku, iż rzeczywista wola stron była inna od tej wynikającej z literalnego brzmienia umowy, powinna woleć taką, kierując się zasadami wynikającymi z art. 65 § 2 k.c., udowodnić. Okoliczność taką musiałaby wywodzić powódka (art. 6 k.c.), czego jednak w niniejszym procesie nie czyniła.

Pozwana była zobowiązana do uzyskania od powódki w określonym terminie pisemnej zgody na przejęcie przez osobę trzecią prawa i obowiązków wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r., a sprzeciw powódki bądź brak zgody w umówionym terminie, dawał osobie trzeciej prawo do odstąpienia od umowy (punkt 5.4).

Jednocześnie w punkcie 7.1 umowy strony postanowiły, że umowa wchodzi pod warunkiem zawieszającym zawarcia umowy cesji i uzyskania zgody. Wynika z tego, iż dostrzegły niezbędną zachowania warunków art. 509 k.c. (przelewu wierzytelności) i dopełnienia wszystkich formalności przejęcia długu (zgoda wierzyciela). Odnośnie zgody powódki strony w tym zapisie odwołały się ogólnie do punktu 3 umowy, bez wskazania na ujęty w punkcie 3.2 termin do jej uzyskania. A porównując ten zapis z postanowieniem umownym określającym wprost skutek nieuzyskania zgody w określonym terminie w punkcie 5.4 należy dojść do wniosku, że warunek zawieszający nie był obwarowany terminem w rozumieniu art. 116 § 2 k.c. Skutki czynności prawnej strony bowiem nie uzależniły od oznaczonego terminu, ale od uzyskania zgody wierzyciela i zawarcia umowy cesji (czynności prawnych). A to powoduje, że nie sposób przyjąć, że niewywiązanie się przez pozwaną z przedłożenia osobie trzeciej zgody wierzyciela w ustalonym terminie powodowało, że umowa nie weszła w życie z upływem 30 września 2005 r. Co więcej, należy podkreślić, iż sformułowanie punktu 7.1 umowy w ogóle nie zawiera warunku w rozumieniu art. 89 k.c., gdyż nie stanowi o czynności faktycznej, która może w przyszłości zajść, ale o czynności prawnej, zależnej od normy prawa materialnego.

Na uwagę zasługuje nadto podpisanie przez pozwaną i osobę trzecią „zgody na cesję” w dniu 30 września 2005 r. Wprawdzie i ten dokument skonstruowano dla wszystkich trzech podmiotów, a powódka go nie podpisała, to jednak

treść mającej być wyrażeniem zgody powódki potwierdza zgodną wolę pozwaną i osoby trzeciej na przejęcie praw i obowiązków wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r.

Ostatecznie wolę przelania na osobę trzecią wierzytelności i zgodę na przejęcie długu przez osobę trzecią, wynikających z umowy z dnia 20 listopada 2000 r. powódka wyraziła w porozumieniu z dnia 20 stycznia 2006 r. Do tego czasu, mimo uprawnień wynikających z punktu 5.4 umowy z dnia 29 czerwca 2005 r., (...) Sp. z o.o. nie skorzystała z prawa odstąpienia od umowy. Wyrażona w tym dokumencie zgoda na przejęcie długu jest ostateczna i niezależna od jakiegokolwiek terminu, gdyż to jedynie przejmujący i ustępujący mieli określić datę między sobą na 1 lutego 2006 r. Skoro uprzednie oświadczenia woli pozwaną i osoby trzeciej nie zostały obwarowane terminem czy warunkiem, wyrażenie zgody przez powódkę na przejęcie długu spowodowało skuteczną zmianę strony umowy z dnia 20 listopada 2000 r., podmiotem praw i obowiązków tej umowy stała się zamiast pozwaną (...) Sp. z o.o., a tym samym pozwana została zwolniona od tego momentu z obowiązku uiszczenia wynagrodzenia za udostępnienie drogi.

Umowy z dnia 29 czerwca 2005 r., 20 stycznia 2006 r., a dodatkowo także oświadczenie z dnia 30 września 2005 r., zawierały wszystkie niezbędne przesłanki określone w art. 509 k.c. i art. 519 k.c., a nadto zachowały obligatoryjną formę pisemną, co pozwoliło na przyjęcie, że doszło do zamiany strony umowy z dnia 20 listopada 2000 r.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i powództwo w całości oddalił.

O kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości stronę powodową jako stronę przegrywającą. Na jedyny koszt poniesiony przez pozwaną złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego wraz z opłatą skarbową w wysokości 7.217 zł.

Pozwana była zwolniona od kosztów w części dotyczącej opłaty od apelacji w wysokości 15.730 zł. Wobec tego, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych, powódka została zobowiązana do uiszczenia tych kosztów na rzecz Skarbu Państwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Na koszty poniesione przez pozwaną złożyły się opłata od skargi kasacyjnej w wysokości 15.730 zł oraz wynagrodzenia pełnomocnika pozwaną w obu postępowaniach po 5.400 zł, co łącznie dało kwotę 26.530 zł.